

Talige geletterdheid

Taal in maatschappij, burgerschap en cultuur

Nederlands speelt een onvervangbare rol in

- persoonlijke ontwikkeling
- persoonlijk en maatschappelijk succes
- sociale cohesie

In een wereld van kennis, wetenschap en technologie heeft de samenleving behoefte aan mensen met een degelijke en omvattende talige en literair-culturele geletterdheid

➡ **daarom verdient Nederlands bijzondere aandacht in het onderwijs van de toekomst.**

➡ ALLE leerlingen hebben recht op volwaardig taalonderwijs:

- ook in bso
- ook in STEM

Geletterdheid

Binnen meervoudige geletterdheid staat talige geletterdheid centraal.

Ze heeft betrekking op 3 grote functies:

- (1) cognitieve of conceptualiserende functie
- (2) communicatieve of sociale functie
- (3) expressieve en affectieve functie

Hiermee verbonden: esthetische, religieuze / filosofische, metalige ... functies

➡ ontwikkeling in:

- vak Nederlands
- andere vakken

Vak Nederlands en andere vakken

Specificiteit vak Nederlands

Specifieke opdracht in basis- en secundair onderwijs:

- fundamentele van bewuste talige en literair-culturele geletterdheid
- receptief en productief (talige) informatie verwerken
- bewuste kennis over en inzicht in Nederlands, taal en communicatie:
 - functionele kennis voor taalvaardigheidsontwikkeling
 - kennis voor sociale en culturele ontwikkeling

Nederlands bij andere vakken

In de andere, niet-taalvakken, is Nederlands zowel instructiemedium als leerdoel.

- Nederlands is **medium** voor verwerving van vaardigheden en kennis, begripvorming en communicatie
- **Leerdoel.** De leerlingen verwerven er tegelijk verdere taalvaardigheid in het Nederlands, in het bijzonder cognitief-academische taal (CAT = schooltaal):
 - cognitief complexe, meer abstracte, gedecontextualiseerde taal
 - geleerde woorden, schoolwoorden, vaktaalwoorden,
 - typische taalhandelingen: begrippen benoemen, definiëren, uitleggen, vergelijken, conclusies trekken ...

Taal- en literaire competentie

Taalcompetenties bij vak Nederlands

In de nieuwe eindtermen voor Nederlands moet veel meer aandacht gaan naar samenhang:

- samenhang tussen vaardigheidsdomeinen: spreken, luisteren, mondelinge interactie, schrijven, lezen
- samenhang tussen vaardigheden, kennis en inzicht, attitudes

Bewuste kennis over taal en taalgebruik ten dienste van:

- ontwikkeling van vaardigheid en attitudes
- algemene sociale en culturele vorming: hoe zit in taal in elkaar? welke taalvariatie (o.m. standaardtaal) hebben we? welke normen, waarden en conventies worden via taal doorgegeven? ...

Literaire competentie

- lezen bevordert de esthetische, emotieve, sociale, intellectuele en talige ontwikkeling
- literatuur confronteert de lezer met de grenzen van het denk-zeg-bare, en stimuleert tot creativiteit, reflectie, empathie en kritiek

Taalcompetentie bij andere vakken

Van alle leraren wordt verwacht dat zij op een dubbele manier te werk gaan:

- taalondersteunend (medium)
- taalontwikkelen (leerdoel)
 - ➡ daarom moet cognitief-academische taalvaardigheid opgenomen worden in de nieuwe eindtermen in elk leerdomein en leervak

Eindtermen

Leerlijnen

- voor taal doorlopende leerlijnen van kleuteronderwijs tot eind leerplichtonderwijs
- rekening houden met het ontwikkelingsniveau en de groei daarin door heel het traject heen
- leerlijnen / leesniveaus voor literaire competentie

Herziene eindtermen

- vage en weinigzeggende formuleringen moeten vermeden worden
- het onderliggende concept, de samenhang tussen kennis-, vaardigheids- en attitude-elementen, en de niveaus en leerlijnen moeten transparant en herkenbaar en daardoor goed vertaalbaar in onderwijsleeractiviteiten zijn
- taal(vaardigheids)attitudes moeten rijker uitgewerkt worden dan "bereidheid tot ...": overtuigd zijn, plezier hebben, belangstelling hebben, bewust zijn, zich inspannen, reflecteren, onbevooroordeeld zijn ...